

Uusi murrekirja

Suomalainen murrelukemisto. Toimittaneet VEIKKO RUOPPILA ja PENTTI SOUTKARI. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1959. 176 sivua.

Kansankieltä on viime aikoina ryhdytty voimaperäisesti nykyaikaisin menetelmin, magnetofonin avulla tallentamaan. Mutta magnetofoninauhojen kuuntelu on monesti hankalaa ja moniin tarkoituksiin liian hidasta. Rinnalla tarvittaisiin myös litteroituja tekstinäytteitä. Siksi on ilahduttavaa uuden litteroituja äänitteitä sisältävän murrekirjan, Suomalaisen murrelukemiston ilmestyminen. Lukemisto sisältää näytteitä Kotikielen Seuran toimesta 1940-luvulla suoritetuista levytyksistä sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ääninauharkivistä. Näytteitä on 37 paikkakunnalta eri murrealueilta. Haastateltavat ovat 60-, 70-vuotiaita kansanhmisiä ja haastattelijat enimmäkseen Sanakirjäsäätiön vanhoja stipendiaattisanastajia. Kokoelman tasoa alentavat muutamat haastattelijat, jotka ovat liikaa äänessä ja vievät siten kallista tilaa. Teksti on

hyvin lukukelpoista, sillä foneettisia merkkejä on käytetty säästeliäästi, mutta silti transkriptio on tarpeeksi tarkkaa. Juttujen aiheet ovat järjestään vanhojen tapojen ja tapahtumien muistelua. Tässä kohden herää periaatteellinen kysymys: eikö pelkkien kertoma- ja muistelutyylien kielennäytteiden tallentaminen ole lingvistiseltä kannalta katsoen yksipuolista? Täten kyllä saavutetaan toinen arvokas päämäärä: saadaan talteen myös katoavaa asiatietoutta, mutta tällöin kieli ei voi näyttää kaikkia puoliaan esim. lause- tai tyyliopillisten seikkojen tutkijalle. Tarvittaisiin enemmän näytteitä todellisista puhetilanteista, kielen arjesta. Mutta ne ovat vaikeampia tallentaa, eikä sellaisista olisi syntynyt mielenkiintoista murrelukemistoa, jollainen uusi murrekirja monen muunkin kuin tutkijan kannalta on.

PAULI SAUKKONEN